
IMPACT OF COLLAGE MAKING UPON THE DEVELOPMENT OF CREATIVE SKILLS OF CHILDREN AT THE AGE OF 7-8

Gergana Mihaylova

Sofia University St. Kliment Ohridski, Faculty of Educational Studies and the Arts, Bulgaria,

gerganammihailova@gmail.com

Abstract: The focus of the paper is on the collage, which as a creative mix of various forms and structures, finds broad application in modern art, especially when it comes to fields such as fine and applied arts, advertising, modern design etc. The origin of the word comes from French, *coler* (glue), which is also the way it has been translated in Bulgarian.

Collage is normally an authentic piece of art which combines different materials glued together, for instance paper, press-cuts from newspapers and/or magazines, photos, cloth, sometimes even wood, etc. The collage not only offers a new piece of art, it also shows its author's attitude to reality, being its specific reflection. Therefore, nowadays more and more artists, writing for children and not only, would turn to collage as a form of art.

This gives us a strong ground to write about the collage and try to analyze its influence on children's artistic skills. The paper focuses on that issue, using our in-depth research work with children at the age of 7-8, who were asked by using collage to do illustrations of a book they were not familiar with, namely *Barba Family* by Annette Tison and Talus Taylor.

The main goal of the research has been to analyze, test and offer a comparative perspective of the way collage techniques implicate the development of creative skills of children at the above-mentioned age. The methods used include observation, comparative analysis and experimental work. The results obtained have given us a strong ground to formulate various conclusions and offer recommendations in regard to the improvement of the creative artistic skills of the children included in the researched target group. Our experiments with children using collage techniques undoubtedly show the positive effects of collage on children's creativity, as well as on their overall attitude toward both art and reality. Our research has also shown that usage of collage techniques affects positively teachers' work, and especially that of preschool and primary teachers in arts.

Keywords: collage, art, art activities, artistic techniques, illustration, creativity, preschool and primary school education

ВЛИЯНИЕ НА КОЛАЖА ВЪРХУ ТВОРЧЕСКИЯ ПОДХОД НА 7-8 ГОДИШНИТЕ ДЕЦА ПРИ СЪЗДАВАНЕ НА ИЛЮСТРАЦИЯ**Гергана Михайлова**СУ „Св Климент Охридски“ ,ФНОИ, България, gerganammihailova@gmail.com

Абстракт: Фокус върху изследвания проблем е именно колажът, като част от съвременното изобразително изкуство, който съчетава различни форми и структури за създаване на ново художествено произведение. Колажът намира своето приложение в различни сфери на изкуството, като изящно, приложно, реклама, дизайн и др. Думата колаж произлиза от френски *coler* – в превод на български „лепя“. Това е авторско произведение което комбинира залепени различни материи като хартии, изрезки от вестници, списания, фотографии, плат, дърво, прикрепени към по-твърд картон, платно, др. Новото художествено произведение е съвкупност от всички изрязани и залепени елементи и изразява определено от автора отражение на действителността. До голяма степен в днешно време художниците илюстратори в книгите за деца (а и не само за деца) също залагат на техниката на колажа. Това е и отправна точка в проведеното изследване с деца в края на предучилищна и началото на начална училищна възраст (7-8 годишни) за създаване на илюстрации по непозната детска книга („Семейството на Татко Барба“ Анет Тизон и Талас Тейлър), чрез техниката на колажа. Целта на изследването е да се апробира и докаже в сравнителен план влиянието при използването на конкретната изобразителна техника (колаж) за творчески подход при създаването на илюстрация при 7-8 годишните деца. Методологията която е използвана е наблюдение, педагогически експеримент и сравнителен анализ. Резултатите от изведените зависимости по основните параметри на изследването, свързани със създаването на илюстрация чрез използването на колаж, дават основание за извеждането на препоръки и изводи с практическа насоченост. В основни линии те са насочени към повишаване на

изобразителните способности на 7-8 годишните деца, развиване на умение за работа с различни материали, комбинирането им, експериментиране. Работата им с техниката на колажа показва в положителен аспект, провокирането на творчески подход и креативност при реализирането му в тесен план, а в по-широк способства за формиране на отношение на децата и учениците към изразността в изкуството. Всичко това може да се отрази и положително върху работата на учителите в образователно направление Изобразително изкуство в предучилищна и начална училищна възраст.

Ключови думи: колаж, изобразително изкуство, изобразителна техника, илюстрация, творчески подход, предучилищна и начална училищна възраст.

1. УВОД

Децата отразяват в своето изобразително творчество онова, което чувстват, онова, което си представят, независимо, че имат познания за същността на дадения предмет, свойства функции. Придават живот на неувидени предмети и явления. Голяма част от съвременните художници търсят такъв метод на работа за детска простота и непринуденост, и го прилагат в картините си. Колажът в модерното изобразително изкуство дава възможност да се създаде авторско изображение чрез комбиниране на различни материи и отразява виждането на художника. Всичко това ни насочи към изследване на влиянието на колажа при създаването на илюстрация и проявата на творчество при 7 и 8 годишните деца.

2. КАКВО Е КОЛАЖ? ВЪЗНИКВАНЕ, ПРЕДСТАВИТЕЛИ, ВРЪЗКА С ИЛЮСТРАЦИЯТА

Буквалният превод на думата колаж произлиза от френския глагол *coller*, което в превод на български означава „лепя“, „да залепя“, произнася се [кo.la : з].⁶⁶ Колажът е вид произведение на изкуството, създадена композиция от залепени различни материали обикновено включва печатни материали, хартии, изрезки от вестници, списания, текстил, дори предмети залепени върху хартия, картон, дъска или платно. Създаденото ново произведение или композиция от всички изрязани, прикрепени и залепени материи има самостоятелен характер и отразява дадената идея на автора. Често художниците използват и други техники при изпълнението на колаж – смесени техники.⁶⁷

Колажът в изкуството възниква във Франция в началото на ХХ в. и до голяма степен е свързан с кубизма и двама негови представители художници – Пабло Пикасо и Жорж Брак. Те експериментират като върху платното или друга повърхност залепват различни изрязани или изкъсани парчета от вестници, печатни издания, реклами, платове в определена последователност, според вижданията си. Картините на художниците кубистите, в следствие на тези експерименти стават все по все по-фрагментирани, а съдържанието им става все по-абстрактно.⁶⁸ Те са силно заплени от т. нар. „текстура“ или „фрактурата“, т. е. усещането за материята, за нейната гладкост или грапавина, за нейната прозрачност или плътност.⁶⁹ Всичко това води до различни течения в изкуството дадизъм, поп-арт и др.

Колажът като техника намира своето приложение и често се използва от съвременните художници – илюстратори при оформлението на детските книги. Примерите са много, но тук ще посочим някои чуждестранни и български автори - Ерик Карл, Михаела Михайлова, Евгения Николова, Капка Кънева и много други). От съществено значение при работата на художниците стои материалът. Това може да е боя, молив, комбинирането на техники, използването на колаж, изрязването на хартия и др. Оформлението на детските книги и илюстрациите в тях изпълнени с техниката на колажа, придават цветен колорит, пластичност, предизвикват и провокират въображението на децата.

3. ОРГАНИЗАЦИОННИ ПАРАМЕТРИ И МЕТОДИ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

В изследването участваха две експериментални групи деца на възраст 7 години – края на предучилищна възраст (20 деца) и на 8 години – началото на начална училищна възраст (15 деца). Общият брой участвали деца е 35. Педагогическият експеримент е проведен в периода февруари – май 2016 година (втората половина от учебната година).

Първият етап от изследването беше насочен към запознаване и на двете изследвани групи (7 и 8 годишни деца) със съдържанието и илюстрациите на книгата Анет Тизон и Талас Тейлър – „Семейството на татко Барба“. За да могат да възприемат по-добре съдържанието на книгата предварително я бяхме сканирали и я

⁶⁶ http://konkursi-as.tu-sofia.bg/doks/SF_MF/ns/323/avtoreferat.pdf

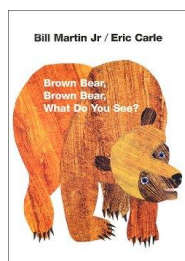
⁶⁷ <https://www.thoughtco.com/art-history-definition-collage-183196>

⁶⁸ <http://www.visual-arts-cork.com/collage.htm>

⁶⁹ Цит. Гобрех, Е.(1992) Изкуството и неговата история, Издателство Български художник, София:516 -517

проектирахме с мултимедия. Илюстрациите от книгата се виждаха по-добре от всички участващи деца. Обърнахме внимание на всеки един от героите, на формите, цветовете, обстановката, детайлите на всяка от илюстрациите от книгата. След това отново чрез мултимедията разгледахме оригиналният сайт на Барбароните, който включва множество кратки видеоклипове със сюжети от книгите, игри и др.

Вторият етап от изследването, в основната си част се състоеше в провеждане на педагогически експеримент - формиращ и констатиращ и с двете експериментални групи. Формиращият етап бе насочен към запознаване на децата със различни типове илюстрации направени с техниката на колажа. Тук можем да посочим някои от тях. Ерик Карл (Eric Carle)⁷⁰(Фиг. 5) е американски автор и илюстратор на множество детски книги, които се отличават със собствен стил, играещ си с форми, цветовете, комбинации в техниката на колажа, които провокират детското внимание, интерес и творческа активност. Друг пример е чешката художничка Михаела Михайлова (Michaela Mihalyova)⁷¹(Фиг. 6), която използва изрязани различни хартии и платове за оформянето на своите колажи⁷². В подобна стилистика работи и българската художничка Евгения Николова в книгата на Катя Антова на издателство „Рибка“⁷³(Фиг. 7) Друга българска съвременна илюстраторка, истински корифей в работата с хартия е Капка Кънева⁷⁴(Фиг. 8), която също залага до голяма степен на техниката на колажа, при оформлението на различните книги.

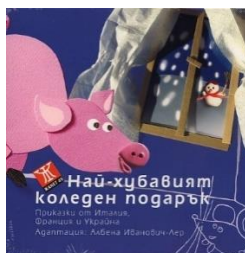
Фиг. 5.

Фиг.6.

Фиг7.

Фиг.8.

Биха могли да се посочат множество други примери, но тези до голяма степен са във връзка със изследваната проблематика и с целите на изследването.

Целта на констатиращият етап бе да се проследи влиянието на колажа в собствената изобразителна дейност на 7-8 годишните деца при създаването на илюстрация. На двете изследвани групи бяха раздадени следните материали: цветни основи листове А4 формат, маслени пастели, цветни моливи, хартии, изрезки от напечатана хартия, списания, салфетки, прежди, ножици и лепило. Задачата бе да направят колаж, илюстрация по избран от тях момент от книгата на Анет Тизон и Талас Тейлър „Семейството на татко Барба“, като използват и комбинират предложените материали. Първо да изградят част от образите върху различни типове хартия (от тетрадка с редове, картон, напечатана страница) с графичен материал (молив, пастел). След което да изрежат образа и да подредят изрязаните и изкъсани елементи и да оформят цялостно своя колаж – илюстрация, като дорисуват и добавят по свое желание и виждане допълнителни детайли.

Основният критерий по който бяха анализирани резултатите и при двете изследвани групи 7 и 8 годишните е **Творчески подход при изпълнение на колажа**, степенуван в четири категории: **Отлично, Мн. добър, Задоволителен, Слаб**. Със следните показатели: *Отлично – Оригинално творческо виждане с използване на разнообразни материали и техники на изпълнение; Мн. добър – Колажът е разположен разпръснато върху основата с множество допълнителни елементи; Задоволителен – Колажът е разположен фризиво с малко или без допълнителни елементи; Слаб – Колажът е разположен фризиво на право върху долната част на основата или „въздушно“ без допълнителни елементи.*

4. АНАЛИЗ НА РЕЗУЛТАТИТЕ И ИЗВОДИ

Работата с колажа може да се разглежда като ключова педагогическа дейност, съществен елемент на цялостната образователна среда, тъй като чрез него децата, субекти на педагогическо взаимодействие,

⁷⁰ <http://www.eric-carle.com/home.html>

⁷¹ <http://m-mihalyiova.rtumblr.com/>

⁷² https://kalachevaschool.ru/reads/illustration?utm_source=fb&utm_medium=group

⁷³ <https://ribka-publishing.bg/catalog/ribka-book/>

⁷⁴ <https://www.facebook.com/KanevaKapka/>

реализират своя социализационен потенциал.⁷⁵ Освен това колажът е добро методическо средство в работата на педагозите в изобразителната дейност апликиране при деца в четвърта подготвителна група (7 годишни), в процеса на който те усъвършенстват композиционните си навици при създаване на сюжетно изображение чрез апликация, при изработване на илюстрации към приказки.⁷⁶ При създаването на конкретна илюстрация с техниката на колажа, художниците залагат на различен тип провокации, към децата, с цел да открият дадено изображение при тактилните книги. Такъв пример е книгата на А. Ебро „Малки климатични прогнози“...Изящните изображения в пастелни тоналности са композирани на колажен принцип – сенките от ръбовете на фотокопирните парчета създават илюзия за процепи на места, където такива не съществуват. Затова детето трябва да открие истинските процепи, като гали повърхността с пръсти.⁷⁷

Смятаме, че именно колажът като техника би могъл да предизвика творческия подход при децата от предучилищна и начална училищна възраст(7-8 годишните), като вид провокация, експеримент , игра с текстурите, материалите, формите, цветовете. Същият подход, който е използвал и един от създателите му художникът Пабло Пикасо. Често творчеството му е сравнявано с това на децата. Самият той иска да открие онзи „вътрешен модел“, който децата отразяват в своето творчество, не според това, което наблюдават, а чрез онова, което си представят.⁷⁸

За анализ на данните от резултатите по отношение влияние на колажа върху илюстрацията на 7 – 8 годишните децата бе използван поляритетния метод от проективната методика. А данните са обработени по следната формула:

$$K = \frac{a(+1) + b(0,5) + c(-1) + d(-1)}{N}$$

Където

a – брой на децата получили отлични изобразителни резултати

b – брой на децата получили много добри изобразителни резултати

c – брой на децата получили задоволителни изобразителни резултати

d – брой на децата получили слаби изобразителни резултати

N – общ брой на децата участвали в изследването

Изразени в стойности, които отчитат отлични резултати, много добри, задоволителни и слаби

K= 1 – 0,5 – отлични резултати

K= 0,5 – 0,31 – много добри резултати

K= 0,3 – 0,11 – задоволителни резултати

K< 0,1 – слаби резултати

<i>Творчески подход при изпълнение на колажа</i>		
<i>Възраст</i>	<i>7 годишни</i>	<i>8 годишни</i>
<i>Отлично</i>	0,95	0,96
<i>Мн. Добро</i>	0,93	0,95
<i>Задоволително</i>	0,87	0,90
<i>Слабо</i>	0,65	0,73

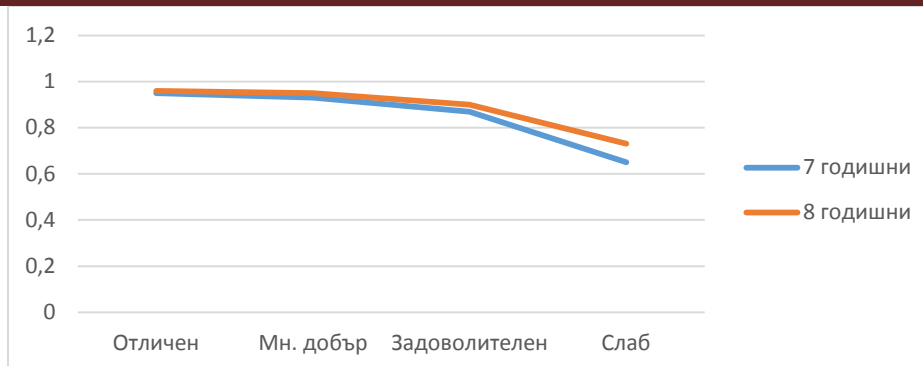
Таблица 1 Критерий и показатели за влияние на колажа върху илюстрацията

⁷⁵ Цит. Данов, Д. (2016) Педагогика на медийната комуникация, Издателство на СУ, София:88-89

⁷⁶ Ангелова, Л.,Пл. Легкоступ (2014) Теория и методика на изобразителното изкуство, Издателство Просвета, София:174-175

⁷⁷ Цит. Кънева, К.(2014) Играта като книга, издателство Панорама, София:112-113

⁷⁸ Маринов, А.(2002) Детски рисунки и модерно изкуство, Издателство Лега Артис, Плевен: 115-116

Диаграма 1 Влияние на колажа върху илюстрацията на 7-8 годишните деца

Формиращият етап от педагогическия експеримент се отрази положително и оказва значително влияние в констатиращия етап. На двете изследвани групи 7 и 8 годишни деца беше предложено да изработят илюстрация по книгата на Анет Тизон и Талас Тейлър „Семейството на татко Барба“, като използват колажна техника с различни видове материали. В Таблица 1 са отразени стойностите по основният критерий *Творчески подход по отношение на колажа*, които са в своя максимум. Както се вижда и в графиката (Диаграма 1) и при двете изследвани групи 7 и 8 годишните разликата е минимална. Колажът оказва недвусмислено влияние в илюстрациите при двете групи.. При 7-годишните деца с прецизност в детайлите, цветовете и формите и можем да кажем с „фотографска“ точност са изобразени семейството на Татко Барба. Прави впечатление категоричното влияние на оригиналната илюстрация върху колажа на едно от децата. Към фигуралната композиция е добавено и дърво, чиято корона е оформена освен с маслен пастел, и с цветни парчета прежда и тъмно целени смачкани салфетки. Една трета от децата са изградили част образа на даден герой (барбарон), с множество топчета от смачкана салфетка, което му придава релефност и плътност, след което са допълнили някои от детайлите – очи, уста, с парчета прежда или топчета черна салфетка. (Фигура 1). Две от децата са изградили сложни фигурални рисунки с момент от сюжета на книгата, използвайки само маслен пастел при оформянето им. Три от децата са избрали да работят вертикално върху цветната основа и по този начин са разположили своите колажни илюстрации.

При 8-годишните деца също се наблюдава силно влияние на корицата на книгата „Семейството на татко Барба“, която бе отразена в колажа на едно от децата. То е изградило образите на героите първоначално с маслен пастел и черен молив, след което са изрязани и прецизно залепени, следвайки коричния модел – татко и мама Барба - по-големи, а малките барбарони пред тях по-малки, но предадени в два плана, с прецизна характерност на всеки един от героите в композицията. Колажът е допълнен с две дървета, изградени от изкъсани парчета от списание. (Фигура 2). „Кухнята на мама Барба“ е отразена в колажа на друго дете. То е изградило своята композиция в два плана, като първоначално е оформило всеки един от образите и моментите с цветни моливи, след което ги е изрязало и залепило. Едно от децата е избрало да работи, като е апликирало героите от цветна хартия и лист с широки редове (от тетрадка) и е добавило детайли в изображенията с графичен черен молив. Друго от децата пък е подходило, като е изобразило измислен момент с героите в четири плана, използвайки флумастери и моливи. Подобен подход е използвало и едно от изследваните деца, което е направило своята илюстрация с измислен от него момент. Барбарон, който скача с парашут от дърво (изкъсано стебло от хартия/списание и корона от напечатана принтерна хартия, всички изображения са върху асфалт, нарисуван с цялата част на черен маслен пастел. Фантастичен автомобил, нарисуван със съчетание от лилав и тъмносин маслен пастел. Композицията е завършена с изрязано парче от календар и изкъсани облаци от хартия/списание.

Фиг. 1

Фиг. 2

Формирацият експеримент повлия положително върху творческия подход, чрез колажа в илюстрациите на 7 - 8 годишните деца, в значителна степен при запознаването с различни типове детски книги и художници - български и чуждестранни, на илюстрации изпълнени с техниката на колажа. Това се отрази и даде високи стойности в констатиращия етап на изследването, в собствената им изобразителна дейност реализирано чрез колажа. При двете изследвани групи, както се видя и от резултатите, децата проявиха изключителна креативност при реализиране на колажите си, с допълнителни детайли, с прецизност при цялостното оформяне на композицията при създаването на илюстрация.

Основният извод който можем да подчертаем е че, при целенасочена педагогическа дейност, чрез творческия подход заложен в техниката на колажа, дава възможност да се обогатят представите на 7 и 8 годишните деца за формите, размерите, цветовете, различните съотношения на предметите и заобикалящата ги действителност, материалите, експериментирането с тях, за развитие на мисълта и въображението, за отношение към изкуството и културата в по широк план.

5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Настоящото изследване имаше за основна цел да проследи влиянието на колажа върху творческата активност и подход на децата от предучилищна и начална училищна възраст при създаване на илюстрация. В изпълнение на целта в това изследване беше проследено възникването и развитието на колажа в изкуството, съвременните му прояви и практическата му приложимост в творчеството на водещи художници. Анализа на резултатите от педагогическия експеримент - формиращ и констатиращ създаде условия за проява на творчески подход и при двете изследвани групи (7 и 8 годишни деца), чрез колажа при създаването на илюстрация по детската книга "Семейството на татко Барба". Направените от децата илюстрации, чрез техниката на колажа потвърдиха заложените в изследването цели. Формулираните изводи са в голяма степен с практическа насоченост към работата на учителите в областта на изобразителната дейност като част от образователното направление Изобразително изкуство, както в предучилищна (7 години), така и в начална училищна възраст (8 години). Стимулиране, развитие и създаване на творчески потенциал у децата и отношение чрез изкуството, към изкуството.

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелова, Л., Пл. Легкоступ (2014) Теория и методика на изобразителното изкуство, Издателство Просвета, София
- Гобрих, Е.(1992) Изкуството и неговата история, Издателство Български художник, София
- Данов, Д. (2016) Педагогика на медийната комуникация, Издателство на СУ, София
- Кънева, К.(2014) Играта като книга, издателство Панорама, София
- Маринов, А.(2002) Детски рисунки и модерно изкуство, Издателство Лега Артис, Плевен
- Михайлова-Недкова, Г.(2018) Дисертация за присъждане на образователна научна степен "Доктор" на тема "Място и роля на илюстрацията за развитие на творческата активност в изобразителните дейности на 6-8 годишните деца", София
- http://konkursi-as.tu-sofia.bg/doks/SF_MF/ns/323/avtoreferat.pdf
- https://kalachevaschool.ru/reads/illustration?utm_source=fb&utm_medium=group
- <https://www.thoughtco.com/art-history-definition-collage-183196>
- <http://www.visual-arts-cork.com/collage.htm>